

Ärende: VN/1364/2021

Förslag till kulturarvsstrategi

Utlåtande av remissinstanssen

Vilken är er övergripande syn på strategins mål och de politiska riktlinjerna?

Svenska enheten för bildningsväsendet vid Regionförvaltningsverket i Västra och Inre Finland (härefter Svenska enheten) anser att strategin ger en god grund för hur kulturarvet ska tas om hand och vidareutvecklas. Strategin har utarbetats mångsektoriellt och beaktar de rådande megatrenderna (globalisering, digitalisering och teknologi, klimatförändringar samt delvis demografin). Strategin har också en tydlig förankring i Agenda 2030. En stor fördel är vidare att strategin får en politisk tyngd i och med statsrådets kommande principbeslut.

Strategin lider i någon mån av att den är mycket allmänt skriven. I den kommande handlingsplanen behöver åtgärderna konkretiseras och det bör också tydligare framgå vem som ansvarar för åtgärderna och driver strategiarbetet vidare. Nu får man en känsla av att det fortsatta arbetet baserar sig på en from förhoppning om att olika aktörer tar sig an uppgiften.

Begreppet kulturarv har definierats, vilket är bra, men känns troligtvis ännu obekant för gemene man. Vi behöver hos var och en skapa en förståelse för vad vårt kulturarv är och hur vi kan värna om det. För att utveckla framtiden behöver man känna till sin historia och sitt kulturarv. Viktigt är också att lyfta fram att människor kan höra till flera kulturarvssamfund, vilket också nämns i strategin. Detta är något som är bekant för många finlandssvenskar, i synnerhet för dem som lever i tvåspråkiga miljöer. Med tanke på inflyttare är detta också en viktig synpunkt, i integrationen är ömsesidig respekt och tolerans nödvändig.

Hur ser ni på strategins mål och åtgärder utifrån er sektor eller ert uppdrag?

Inom bildningssektorn utgör kulturen och kulturarvet en självklar del i utvecklingsarbetet, något som Svenska enheten uppmärksammar i sin verksamhet överlag och i synnerhet i sina fortbildningar för biblioteks- och undervisningspersonalen samt personalen inom småbarnspedagogiken. Som minoritet är man många gånger mera uppmärksam på sin egen kultur och sitt språk, det utgör en naturlig del i vardagen. I UKM:s rapport "Den svenskspråkiga utbildningen i Finland: särdrag, utmaningar, utvecklingsbehov och förslag till åtgärder" skriver Gun Oker-Blom att den svenskspråkiga utbildningen i Finland har en egen skolkultur som är starkt förankrad i det kulturella kapital som utgörs av den svenskspråkiga kulturella identiteten, som i sin tur alltid har förmedlats via

skolan. Med andra ord är verksamhets- och undervisningspråket i sig en kulturbärare och en viktig resurs inte minst för kulturarvet inom de språkliga minoriteterna.

På sid 14 (kap 3, Vårt mångformiga kulturarv) i strategin nämns nationalspråken och dialekterna samt de finlandssvenska institutionerna och den livliga föreningsverksamheten. Men utan stöd kan verksamheten inte fortsätta och följande tillägg kunde därför göras: "Det är viktigt att stöda föreningsverksamheten som en kulturarvsbärare också då det gäller språken".

På sid 18 tas Utbildningsstyrelsens roll upp. Här kunde göras ett tillägg om att "fritt bildningsarbete och grundläggande konstundervisning är viktiga för konst- och kulturfostran samt livslångt lärande". Denna verksamhet är väl värd att nämnas i kulturarvsdiskussionen.

Kommentarer till kapitel 5.1

Att förverkliga målet om allas rätt till kulturarvet är ett synnerligen krävande mål. Främjandet av delaktigheten betonas i många sammanhang men för att nå verklig delaktighet kräver det också initiativ av individen själv. Tyvärr är det ofta svårast att nå dem som är marginaliserade eller står på gränsen till marginalisering. För att nå dem krävs nytänk och åtgärder som de direkt kan relatera till.

De allmänna kommunala biblioteken med sina mångsidiga tjänster och goda tillgänglighet spelar en viktig roll när det gäller att forma förståelsen av kulturarvet i egenskap av lagrare och förmedlare. Både genom sina samlingar och som arrangörer av evenemang och samhällelig dialog ökar de förståelsen för de värderingar och attityder som råder i samhället. Dessa uppgifter föreskrivs också i lagen om allmänna bibliotek och metoder har tagits i bruk och utvecklats i många kommuner under de senaste åren bland annat genom projekt finansierade av SITRA och regionförvaltningsverket. Det är viktigt att piloter och metoder sprids ytterligare till flera bibliotek och att bibliotekspersonal får fortbildning om att identifiera nutida fenomen, tolka kulturarvet och förstå olika tolkningsmöjligheter. Särskild vikt borde läggas på förståelsen av olika samhällsgrupper, deras kulturarv och en dialog mellan dem.

Kommentarer till kapitel 5.2

-

Kommentarer till kapitel 5.3

I kapitlet har man koncentrerat sig på bildningen som sådan då det gäller kulturarvet och kulturarvskompetensen. Bra så, bildningen som begrepp behöver få en comeback och kulturarvsfostran är naturligtvis viktig. Men yrkesmässig kompetenshöjning behövs också inom olika branscher för att genomföra de åtgärder som ingår i kapitlen 5.1, 5.2 och 5.4. I kapitel 5.3 kunde därför yrkesutbildningen och kontinuerligt lärande inom arbetslivet tydligare ha tagits upp. Den kompetenshöjning som nämns i de övriga kapitlen blir väldigt allmänna och hur de ska genomföras blir oklart. Här har yrkesutbildningen och högskoleutbildningen jämte forskningen en viktig roll.

På sid 37 ingår en skrivning om läroämnena. Här skulle det vara bra att lyfta fram konst- och färdighetsämnenas betydelse för kulturarvsfostran. Undervisningen i konst- och färdighetsämnen ger en djupare förståelse för metoder och tillverkningsprocesser.

De allmänna biblioteken har ansvar för att spara och tillgängliggöra information och särskilt det lokala och regionala kulturarvet. Omfattande digitalisering av bibliotekens material har genomförts och det är viktigt att planmässigt trygga långtidsförvaringen av de digitala samlingarna.

Digitala format och öppna databaser når allt fler människor på lika villkor. Genom digitalisering kan man stödja vars och ens rätt till information och tillträde till sitt eget och andras kulturarv. Det ger en känsla av tillhörighet och förståelse. För den svenskspråkiga minoriteten är det viktigt att digitaliseringen av det nationella och lokala kulturarvet och dess källor framskrider i samma takt på svenska som på finska.

Kommentarer till kapitel 5.4

-

Hur ser ni på strategins samhälleliga och ekonomiska följder?

Genomförandet av åtgärderna kräver en del extra resurser. Men samtidigt kan åtgärderna påvisa kulturarvets och kulturens ekonomiska värde. En väl genomförd strategi bidrar till en hållbar utveckling inte enbart ekologiskt utan också socialt och ekonomiskt. För att vi ska nå dit krävs implementering och politiskt stöd.

Andra kommentarer som gäller strategiförslaget.

I kap 4.4 sägs "Kommunerna genomför också kompletterande planer för kulturförskolan. Man samarbetar också med aktörer utanför skolorna, såsom bibliotek, arkiv, museer samt övriga läroanstalter, kultur- och konstaktörer." Här kunde en formulering läggas till enligt följande: "Daghemmen och skolorna bör dra nytta av kompetensen hos yrkespersoner inom kulturarvsbranschen i den egna kommunen då de tillsammans skapar planen för kulturförskolan i kommunerna."

Avsikten är att utarbeta en handlingsplan när strategin har färdigställts. Anser ni att detta är viktigt? Om ja: varför?

Svenska enheten anser att en handlingsplan bör utarbetas. Såsom tidigare nämdes är strategin allmänt hållen. Den bör konkretiseras och preciseras inte minst gällande vem som ansvarar för genomförandet av de olika delområdena och åtgärderna. Utan en ansvarsfördelning och implementering i de institutioner som ska föra strategiarbetet vidare är det svårt att nå målsättningen.

Hurudana olika sätt att delta i utarbetandet av handlingsplanen skulle ni önska?

Svenska enheten kan bidra med sin sakkunskap i workshoppar om sådana ordnas. Enheten har också en god kontakt till fältet och kan vid behov framföra deras synpunkter.

Hur ser ni på er roll eller er enhets roll i genomförandet av strategin?

Svenska enheten kan via sin fortbildning för biblioteks- och undervisningspersonalen samt personalen inom småbarnspedagogiken ta upp frågor som direkt anknyter till genomförandet av strategin. Strategin blir ett av dokumenten som utgör grunden för enhetens informationsstyrning.

West-Ståhl Marianne
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto

Bryggman Carola
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto - Svenska enheten för
bildningsväsendet